

RAILWAY

FESTIVAL

EL CIRC RALUY. ROMANTICISME NÒMADA

FRANCESC ROSSELL I FARRÉ

*Al Josep Elias i el Josep Torreguitart,
que estimen el circ amb un desesperat amor.*

Aquest mes de gener vaig assistir a una de les escenes més emotives que he viscut mai. Va ser en el moment del lliurament d'una placa d'homenatge al Circ Raluy que diu així: «*L'Ajuntament d'Igualada, en reconeixement per a un dels circs més notables de l'actualitat, amb motiu del centenari del naixement de Lluís Raluy Iglesias, fundador de la nissaga Raluy, juntament amb la seva dona, la igualadina Marina Tomàs i Jorba. Perquè la màgia del circ els segueixi acompanyant.*»

En Carlos i en Lluís es van emocionar. L'alcalde es va emocionar. A molts ens va venir un calfred. Vaig demanar-li a l'alcalde que la ciutat dediqui un carrer a la nostra artista de circ més internacional, la Marina Tomàs, filla d'un blanquer del carrer de la Caritat. Espero veure el seu nom en una placa algun dia. Un dia que la Marina, encara que velleta, hi pugui ser.

Per compartir aquestes sensacions, aquesta emotivitat a flor de pell, he parlat amb en Carlos

i en Lluïset al London Bar. Han posat aquest nom a la caravana en honor del mític bar del Raval barceloní i del seu amo, que fiava als artistes de circ i a d'altres comedians amb pocs diners. Asseguts en una de les petites taules de la cafeteria, preservats de la claror hivernal per unes cortines de vellut, hem mantingut una llarga conversa. Al carruatge cafeteria del circ sembla que hi visqui tota la vida circense a les parets. El temps s'ha aturat a les fotografies en blanc i negre i als cartells. Les cares dels pallassos, els genets, els trapezistes... ens conviden a romandre aturats contemplant com «el més difícil encara» i «l'impossible com a fet quotidià» formen part d'aquest circ que és, també, una mica igualadí.

Enguany celebrem el centenari del naixement de Lluís Raluy Iglesias amb l'espectacle *El saltimbanqui*. Aquest esperit inquiet d'ascendència aragonesa, va néixer l'11 de febrer de 1911 a la ciutat francesa de Carcassona: el destí, doncs, el feia néixer lluny de casa, com una premonició de la vida nòmada que l'esperava... La seva infantesa la va passar a Sant Adrià del Besòs. La temptació i l'audàcia per veure un circ serà molt forta i

rer... Ho guanyava tot. També a ella li agradava el circ. Des que tenia deu anys, ja admirava el meu pare, que en tenia vint. Quan el pare va fer trenta anys, li va demanar permís al pare de la meva mare o, com que el trobaven bon xicot, li van dir que sí.

Com diu Jordi Pujol al pròleg del llibre *100 anys de circ: «D'en Lluís Raluy se'n poden dir moltes coses, diguem-ne tècniques. Es pot parlar dels seus èxits com a home bala, o del triple salt mortal amb cotxe, però el seu èxit més important és que al cap de tants anys no només perdura el circ que va crear, sinó també i sobretot el seu esperit joiós, la seva capacitat de transmetre alegria. Amb excel·lència tècnica, fruit d'esforç, disciplina i voluntat, però també amb senzillesa. Amb esperit molt de casa nostra. Amb un toc poètic i molt humà»*. Em parlen d'aquests números que el van fer famós a mitjan segle passat. D'aquesta ànima creativa. D'una manera de generar emocions. Van triomfar als circs més prestigiosos del segle passat: el Cirque d'Hiver de París (1940), els circs Blackpool Tower i Chipperfields a l'Anglaterra dels anys cinquanta, l'italià Moira Orfei els anys seixanta i, novament, els francesos Bouglione i Amar-Roche a primers dels setanta. A França i Portugal, ja més gran, en Lluís Raluy Iglesias va fer trapezi volant amb els fills. Feia grans exercicis, salts mortals, doble salt a la xarxa... des d'un vessant còmic. Una lluita de l'home amb la màquina per convertir-la en bellesa.

LLUÍS.- El número del canó és un instant només. El que dura el salt. Però hi ha tot el d'abans —la preparació, el silenci, el tambor, posar-se el barret, la seguretat, posar-se els guants per no cremar-se... I ve que es dispara: l'enlairament, la caiguda a la xarxa. I els aplaudiments. És això, l'exercici.

Ell sortia del canó i feia doble salt mortal i queia d'esquena. A Balaguer, venia d'un viatge molt llarg, cansat, amb l'esforç del muntatge... En el dubte de fer un salt simple o doble, va caure de clatell i es va trencar la columna vertebral per dos llocs i va quedar un any paralític. La sort que

contemplar-lo va fer que quedés enlluernat i li va fer saber que volia ser un home de circ.

CARLOS.- Li agradava tot el que era el món de l'espectacle. De tant en tant venien circs petits a Sant Adrià i ell hi anava. Com que no podia pagar-se l'entrada, s'escapolia sota les lones i intentava anar a veure l'espectacle de franc. La fascinació que va sentir va fer que de jovenet anés a assajar les seves acrobàcies a la platja, amb els companys, perquè, és clar, amb la sorra no es feia mal. I aquest va ser una mica el seu inici. El meu pare ja havia començat a treballar al carrer. Feia barra fixa, trapezi i acrobàcies tipus columnes a tres alçades, com els pilars de tres dels castells. Això li encantava. Fins que hi va haver un grup de barra fixa al qual li faltava un company.

LLUÍS.- Es van posar d'acord i és així com va començar a treballar al circ.

CARLOS.- En definitiva, un grup de tres barristes còmics, un dels quals es va retirar, buscaven un substitut i van trobar-lo en el meu pare. Altra

gent que el coneixia van dir-los: aquest sí que és un bon barrista! Van anar a trobar-lo i, immediatament, el meu pare els va dir que sí. Amb l'entrada al grup van començar les seves sortides a l'estranger: Alemanya, Noruega i la resta d'Escandinàvia... De fet, amb aquests companys gairebé va donar la volta al món i després es va casar amb la meua mare. Com que eren tres companys, haver de dividir el sou d'un número de barres còmiques era més complicat, perquè cadascú tenia la seva família.

El seu primer treball professional va ser amb els Keyston, uns barristes catalans, vestits amb parracs, que realitzaven uns exercicis vigorosos carregats d'alegria i que, a aquest meritori treball, hi afegien caigudes i cops, per fer-los més còmics. Fins ara havia cregut que el Lluís i la Marina s'havien conegut al London Bar, però en Lluïset me n'ha donat una altra versió.

LLUÍS.- Tots dos vivien a la vora del riu Besòs. La mare era molt bona esportista. Quan jugava amb els nois, els guanyava: a salts d'alçada, a còr-

va tenir és que no va perdre el coneixement; si l'haguessin volgut reanimar, hauria estat pitjor. Van baixar la xarxa a poc a poc, el van posar sobre un tauló de la pista, el van carregar en un carro amb un cavall i cap a l'hospital de Lleida. Tot plegat una odissea...

CARLOS.- El número del cotxe va idear-lo més tard. N'hi havia d'altres que feien un salt, i el meu pare va dir que per fer el mateix no valia la pena. Aquí s'ha de fer més!

El cotxe baixava d'una rampa d'uns onze metres d'alçada i, abans de sortir, hi havia una catapulta que l'empenyia i li permetia fer un triple salt mortal endavant. La precisió era matemàtica, perquè si no empenyia amb la força correcta podia caure d'esquena o de cara. Les primeres proves, el meu pare les va fer amb un sac. Posava un sac dintre, lligat. Fins que hi va trobar el punt just, després de fer moltes i moltes proves. Quan es va ficar a dintre, anava amb diversos cinturons de seguretat i una bola, una mena d'*airbag*. Quedava tot molt tensat i la cara protegida entre les cames i aquest matalasset, per evitar el cop. Així i tot, el cop era prou fort. Jo el vaig fer només una vegada a la vida, per provar-ho. I em vaig trencar una mica el llavi. Et donava una patxada que déu n'hi do. Quan ets a l'aire, no veus quan caus. No saps res, no veus res. I el cop és fort però suportable.

LLUÍS.- Tots els qui han fet aquest número tenen un coll com un toro.

Sebastià Gasch deia que «el circ és el caminar perpetu d'uns éssers que van errants d'un punt a l'altre sense tenir un lloc fix on assentar-se». I afegia: «El circ ambulat és el circ cent per cent, el circ en estat pur, el circ vertader». Els Raluy són una vida viscuda de manera itinerant.

CARLOS.- Que és una vida entretinguda, segur. Et permet veure món. Conèixer gent, tenir amistats amb les quals t'escrius o de tant en tant et veus. Jo penso que enriqueix prou la personalitat de cadascú perquè, viatjant, primer no t'avorreixes i duus una vida molt activa i coneixes diferents públics, diferents maneres de fer...

Uns països aplaudeixen d'una manera i uns altres d'una altra. A uns els agraden unes coses que als altres potser no els agraden. Et permet tenir un coneixement de la gent, del món de l'espectacle, i de com comportar-te també segons els països que visites. Jo penso que és interessant.

Abans de dir-se Ringland o Raluy havien fet societats amb altres circs, com el Circo Brasil, amb el qual van recórrer bona part d'Àsia i Àfrica (Singapur, Hong Kong, Malàisia, Sri Lanka, Madagascar, les illes Reunió i Maurici...). A partir d'aquí ja van pensar a fer un circ per compte propi. Després de fer aquestes societats, Lluís Raluy ja sabia com portar i fer funcionar un circ i van començar a fer-ho sols, concretament a Portugal.

LLUÍS.- A l'any i mig de començar, ens va agafar el 25 d'abril, la Revolució dels clavells. Vam canviar el nom una altra vegada i ens vam posar el nom de Circo Moscowo. Un nom que vam mantenir.

CARLOS.- Aquella va ser una revolució una miqueta estranya però maca, perquè al cap i a la fi no hi va haver víctimes. Una revolució bastant simpàtica, vaja. Nosaltres vam quedar-nos sense treballar, perquè allò feia una miqueta d'angúnia. Pensaves: «No sé com acabarà això...». Després es va calmar tot. Van canviar de govern: els militars eren al poder fins que van posar-hi un president. Vam parar una setmana o dues i, a partir d'aquí, vam decidir tornar a treballar, però ben aviat vam passar a Badajoz.

Després van canviar el nom i ens vam anomenar Circo Ringland, que va ser un dels circs més importants del territori espanyol fins que vam dir: «El pare té carruatges antics... Per què no fem un circ com els d'abans, en comptes de fer-ho amb tràilers per aquí i per allà, tot modern? Per què no donem a conèixer a la gent com era el circ de tota la vida?». I es va decidir a fer-ho. Amb tot el que tenia el pare, més altres carruatges que vam comprar a familiars nostres d'Alemanya, que són les caravanes on viu el Lluís. Portem caravanes que

eren de la família de la meva dona. Moltes de les que tenim les hem anades comprant a poc a poc de gent que es retirava. Nosaltres n'hem comprades i restaurades fins i tot a Txèquia.

No són aliens a la polèmica generada per la prohibició d'utilitzar animals. En alguns dels seus espectacles, han contractat artistes que utilitzen animals ensinistrats i en tenen cura. Hi hem vist tigres, foques, lloros, un cavallet... I ens assabentem que fins i tot havien tingut una petita rinoceront que van alletar amb llet de vaca i pastanagues i vegetals trinxats. A més de diverses anècdotes arreu del món, expliquen que va anar a Televisió Espanyola.

CARLOS.- La vam portar als estudis de Televisió Espanyola a Sant Cugat, a *Plató vació*. Hi havia el Duo Dinámico i algunes vedets, i vam entrar amb el rinoceront quan ningú no s'ho esperava: enmig de la festa hi havia la rinoceront, entre la gent que era a peu dret, passejant entre una colla de personatges. Era la rinoceront molt bona, súper dòcil. Qualsevol podia apropar-s'hi. Només una vegada, a un pallasso que es deia Zeca, que li devia fer alguna broma que a la rinoceronteta no li va agradar, el va agafar amb la banya de terra cap dalt i el va fer saltar sobre el remolc. Es va trobar a dalt i no sabia com hi havia anat a parar. La vam posar amb un be. Era molt més dolent el corder que la rinoceront. El be l'investia. Ara, una vegada aquest va acabar fent salts mortals. La mare la vam vendre a uns col·legues d'Itàlia que tenien molt d'espai i que estava bé. Nosaltres de domadors no en som.

Amb el Ringland van viatjar amb un gran aquari ple de taurons. Eren mecànics. Imitaven els de la famosa pel·lícula i semblaven de debò. Era una època durant la qual van viatjar molt. Els carburants eren econòmics i les ciutats no els posaven problemes per instal·lar-se. També ens assabentem de les migrades ajudes per al circ.

CARLOS.- Tenim ajuts per a la infraestructura i per a la ruta, però és una cosa simbòlica perquè, la veritat, si tu vols comprar alguna cosa, és difícil.

Per exemple, a Itàlia, si vols comprar una carpa, t'ajuden incondicionalment. Aquí, si tu t'has de gastar 100.000 euros per comprar una carpa o una graderia, potser et donen 20.000 euros però la resta l'has de pagar tu. En realitat, és poc o gairebé res comparat amb els ajuts que reben els teatres, el cinema. Nosaltres tenim un 4% de l'ajuda total que dóna el govern per a arts escèniques. El teatre té més d'un 90 % i la gent del circ un 4 %. Fixa't tu quina diferència.

Des de fa alguns anys, aquí, a Catalunya, es fa un pla integral del circ i s'intenta establir una normativa perquè les ciutats els puguin acollir. Es queixen de la burocràcia, de la quantitat de papers que els cal omplir, dels papers diferents segons la comunitat autònoma, de les majors facilitats en països com França i Alemanya. Tot plegat entorpeix la presència del circ a les ciutats.

Aquesta manera de viure itinerant fa que el circ sembli una ciutat en ruta. Com és l'educació al circ, no només la formació artística, sinó l'escolarització dels nens quan esteu en ruta?

CARLOS.- Molt simple. A cada poble van a l'escola com tots els nens de Catalunya i Espanya. Aquests dies han anat a l'escola aquí, a Igualada, i segueixen el curs. D'altra banda, alguns circs tenen escola. El ministeri d'Educació els proporciona mestres. Nosaltres, no és que vulguem anar a escola a cada poble, sinó que no tenim prou nens per escolaritzar. Si tinguéssim un nombre d'infants més alt, el ministeri ens posaria un professor i nosaltres li hauríem de posar l'habitatge i l'aula. Nosaltres vam conèixer una professora d'un poble d'aquí, a Catalunya, que volia per tots els mitjans venir amb nosaltres per ser professora del Circ Raluy, perquè li encantava el circ. No va ser possible, perquè no teníem prou nens. No té cap importància la nacionalitat dels nens: poden ser romanesos, italians o d'on sigui. Per a nosaltres seria més pràctic i fàcil. La meua filla i la del Lluís s'han de llevar d'hora, preparar les nenes, agafar el cotxe i acompanyar-les a l'escola i anar-les a buscar. Tot això tenint present que també s'han d'assajar

els espectacles. Crea per als grans una dificultat afegida. Els nens i nenes gaudeixen perquè a cada poble coneixen nous companys i companyes i fan amistats noves. Quan hi retornen, retroben amics que van deixar l'any passat, i l'altre i l'altre.

LLUÍS.- De mitjana, els infants del circ van més avançats que els del poble.

CARLOS.- Sí, sí, hi ha aspectes com els idiomes en què van per davant. Al circ, tothom entén dues o tres llengües. En educació física també i en coneixement del medi social, com que han conegut altres ciutats i països, també van molt bé. Una cosa és la teoria i l'altra viure-ho. Elles van per davant. Aprenen ràpid i no han fracassat en cap examen. Treuen bones notes. Això vol dir que van bé.

El circ és un art de risc. Els artistes sempre estan exposats a fer-se mal. La seguretat i la salut també és una qüestió que tenen ben resolta.

CARLOS.- Hi ha molts altres oficis, tipus la construcció, que comporten un risc. Nosaltres tenim la cobertura de la seguretat social o d'alguna mútua. No hem hagut de lamentar cap accident, perquè prenem precaucions. Segons quins exercicis fan, els artistes porten un cinturó de seguretat per evitar cap desgràcia. Si no fóssim previsors, els hospitals ens coneixerien a tots, i no és així. Nosaltres no volem que la gent prengui cap risc, perquè el resultat, de cara al públic, és el mateix. L'exercici es fa. Si la gent veu que el cable de seguretat està fluix, ja veuen que l'artista ho sap fer i no que amb el cable l'ajudes. L'ajudaries en cas que caigués. La gent ho aprecia. A part que podria prendre mal el públic... Quan fan un equilibri a quatre i algú cau sobre el públic o sobre un nen, és perillós. I, per tant, incorporar elements de seguretat a la cintura s'ha de fer. Quan es falla, es torna a fer l'exercici. No cal prendre riscos innecessaris i inútils.

En Lluís surt cada dia a la pista amb el seu vestit de pallaso. La seva cara blanca, trencada per un toc de vermell als llavis, i un punt del mateix to al nas, fa la delícia de petits i grans, com hem comprovat moltes vegades sota la vela i quan saluda les famílies a la sortida del circ. El

pallaso ingenu de la pista amaga un matemàtic. Ha publicat *Ingeniosa teoria del espacio y del tiempo* i *Ámbito de los números primos. Su estructura y distribución. Conjetura de Goldbach, a més d'El secret dels miratges*. La vocació li ve de tota la vida. Ha fet moltes entrades conegudes i d'altres d'inventades. Com ell diu, «les rialles estan garantides».

LLUÍS.- En el circ sempre ho hem fet. El meu pare, les entrades del número de barra fixa ja les feia de manera còmica. Ja sortia de pallaso. Quan jo vaig tenir l'edat de sortir a la pista, feia un número de clown que el vam estrenar a Madagascar, cap als anys seixanta. Abans havia debutat però sense maquillar. Cap a l'any 1954 o 55...

La vocació, poc o molt, va ser des dels inicis. És un plaer que he fet compatible amb tots els altres números que hem fet. Treballant en un circ amb el canó també fèiem un número de clown. Pensa que a un circ li surt més a compte tenir tres números fets pels mateixos artistes. Tu no cobres el triple, però a tots els surt més a compte.

Deu fer uns quatre anys es va obrir el nou Teatro Circo Price de Madrid, el nou circ estable que va néixer amb la voluntat de fer reviure l'extraordinària tradició circense de Madrid. Es queixen que no sembla que darrere la façana hi hagi un circ. Un lloc clos, que no veu ningú. També s'ha remodelat el Teatro Circo d'Albacete. A Barcelona, al Fòrum, l'Ajuntament ha obert La Central del Circ. Un espai d'entrenament, assaig, creació, formació continuada i investigació adreçat als professionals del circ que vol fomentar la professionalització dels artistes. És gestionada per l'Associació de Professionals del Circ de Catalunya (APCC) i té el suport de la Generalitat.

LLUÍS.- Jo crec que l'època dels circs estables ha passat. Hi va haver un temps en què era possible que hi haguessin circs estables perquè la gent hi anava molt. Mantenir una companyia estable surt molt car. No els veig futur.

CARLOS.- En el cas del Circo Price de Madrid, ha tingut pèrdues. Els temps no són els

d'abans. Ara, en la meua opinió, si hi ha un circ estable és perquè s'hi treballi dos o tres mesos l'any, en unes dates ben específiques o fer-ne dos mesos a l'hivern, dos mesos a la primavera... Però un circ cal mantenir-lo. Els circs estables normalment estan protegits per les administracions. En el cas de Catalunya hauria d'estar ajudat per la Generalitat. Cal que sigui un lloc amb una certa polivalència. Que s'hi puguin fer obres de teatre... Al Price d'abans fins i tot s'hi havia cantat òpera. S'hi feia boxa o lluita lliure, concerts de rock, es feia de tot. Si un circ està concebut per fer-hi qualsevol mena d'espectacle pot ser rendible o viable. Però un circ, tot l'any, de manera continuada, és difícil.

Quan es parla amb les administracions, no se'ls explica la realitat. Qui ha de prendre una decisió per fer un circ estable no hi entén, de circ, és un ministre o un conseller. Això serà de color rosa però després es tornarà d'un rosa més fosc i acabarà de color negre.

El dia que es decideixi fer un circ estable la teoria serà molt maca, però la gestió dels diners s'haurà de fer de manera honesta i dir la veritat. Un circ estable és viable si el que ho gestiona té una experiència i és capaç de dur a terme el projecte. Cal fer molts càlculs abans de fer-ho. A part la imatge que donarà, cal que tingui una rendibilitat. Un circ estable, amb unes bones condicions, bonic i portat amb criteri dona una imatge molt bonica a Barcelona, dona prestigi. De la mateixa manera que quan es fa el festival de Montecarlo. Si vols fer un circ a Barcelona —ja saps que surten molts pretendents al projecte—, cal ser capaç de mantenir-ho. Un projecte artísticament i econòmicament viable.

LLUÍS.- Aquí, molts de nosaltres som de la casa i si no entren quartos no cobrem i no passa res.

El dia 20 de desembre de 2010, a la vostra carpa instal·lada al Port Vell de Barcelona, es va celebrar la Nit de Circ, que va ser la gala de lliurament dels primers Premis de Circ de Catalunya, organitzats per la revista Zirkòlika. Volen donar notorietat a les accions de circ que es duen a

terme a Catalunya. Al darrere hi ha una revista que ha esmerçat temps i diners a la difusió de la realitat del circ que es fa a Catalunya en tots els seus vessants i que ha contribuït a ajudar a la normalització del circ. Precisament el jurat, que havia de votar en 12 categories diferents, va concedir el seu premi especial al Circ Raluy.

CARLOS.- Va ser una festa molt maca. Els artistes que van actuar eren molt bons. La gent va sortir contentíssima. Li vaig dir al Vicent Llorca, el director de la revista: «Per mi això ha de tenir una continuïtat. Fer-ho una vegada està molt bé, però feu-ho cada any, perquè la tradició no es dilueixi amb el temps!». Nosaltres ja fa catorze anys que anem al Port Vell; si hi anéssim cada dos anys, no hi hauria aquesta tradició, perquè la gent no sabria si toca o no toca.

El mes de gener de l'any passat presentàveu l'Hotel sobre rodes, possiblement l'únic hotel itinerant del món, que us permet acollir espectadors incondicionals. Una oportunitat única per conviure amb la vida nòmada, amb la comoditat d'un hotel.

CARLOS.- Va néixer de la manera més simple del món. Molts periodistes, quan vénen al circ, et pregunten com és la vida per dins. Com viu la gent d'un circ. I així, si algú vol viure com vivim nosaltres pot provar-ho, passant unes nits amb nosaltres. Veient assajar els nens i gaudir de l'espectacle des de primera fila. Uns que van allotjar-s'hi uns quants dies, primer van veure l'espectacle des de la llotja i després des de darrere, des dels camerinos. Per veure els artistes com es preparaven. Això ho pots fer. Vam pensar que era bo donar-li aquesta oportunitat a la gent.

Aquí una família pot estar-s'hi i en un ambient més simpàtic que en un hotel convencional. Els nens s'ho passen bomba. Poden estar-hi entre 4 i 6 persones. Hi ha una habitació amb llit doble, una sala d'estar àmplia amb televisió i un sofà que pot convertir-se en llit de matrimoni, una altra habitació amb dos llits, a més del bany. A l'hivern, calefacció i, a l'estiu, aire condicionat.

Té un preu de 200 € l'habitació doble i 50 € per cada llit suplementari. L'hotel viatja a les mateixes localitats de la gira del circ.

El carruatge de l'any 1939 ha estat completament restaurat i adaptat per oferir totes les comoditats mantenint l'encant de les carrosses d'època i respectant l'entorn clàssic del Circ Museu Raluy. Els hostes gaudeixen d'una immersió total en el món del circ clàssic.

El mes de novembre ens assabentàvem per la premsa que us vèieu obligats a deixar l'Aldea (Baix Ebre) per una onada de robatoris i atacs a la vostra finca. Suposo que estar amb aquest ai al cor us ha fet optar per Vulpellac.

CARLOS.- Ens n'anem de l'Aldea perquè en els darrers anys hi ha hagut una onada de robatoris i destrucció, ens han enverinat els gossos i tot i ens han fet malbé caravanes o ens han robat el que hi ha dins. Si volem conservar el que tenim, hem d'anar a algun lloc amb una certa seguretat. Vulpellac és un lloc turístic i tranquil, proper a Palamós, Palafrugell i Girona. Estratègicament, per a les gires, és més interessant ser a prop de la frontera i sobretot amb uns carruatges que van a poc a poc com els nostres. Molt aviat hi haurà l'AVE.

El turisme que de Girona va cap a les platges passarà davant d'aquest museu que sens dubte farem. Serà un lloc lúdic on hi haurà material artístic, carruatges antics, un munt de coses que exposarem perquè la gent les conegui. Les barres fixes que va utilitzar el meu pare, el nostre trapezi, l'aparell de l'automòbil amb el qual el pare feia el triple salt mortal... Tot ho exposarem i així la gent podrà conèixer com era el circ de tota la vida. Però independentment hi haurà una petita carpa perquè quan les escoles el vinguin a visitar es pugui fer una miqueta d'espectacle o tallers per als nens perquè facin els primers passos en els malabars o altres tècniques. La idea és fer-hi un lloc de trobada on puguin venir autocars amb nens per passar-hi el dia.

Les caravanes del Circ-Museu Raluy que tan curosament va adquirir i restaurar en Lluís Raluy

Iglesias seguiran el seu camí. La quarta generació circense s'ha anat incorporant a poc a poc a aquest fascinant univers artístic que té en la pista rodona i en les belles imatges de la cúpula una gran força, amor per l'art circense que els Raluy porten per aquests mons de Déu des de fa més de vuitanta anys. I la família anirà creixent, cosmopolita i multicultural. Anirà cercant més proeses i recollirà guardons com el Premi Nacional del Circ concedit pel Ministeri de Cultura (1996), el premi Àgora que els van atorgar a Almagro (1997) i el Nas d'Or amb què els van reconèixer al Festival Internacional de Pallassos de Cornellà (1997), el Premi Max especial de circ (1999), el Premi del Circ de la Generalitat de Catalunya (1999), el Premi Estrella de Mar i el Faro de Oro que els atorgaren a l'Argentina (2000), la Creu de Sant Jordi (2006) i el Premi especial del jurat dels primers Premis Catalunya de Circ (2010). I jo pensaré en les paraules de Joan XXIII, el Papa Roncalli, que creia que «*El circ és la prova pràctica que les persones de diferents pobles, religions i creences poden col·laborar plegades per donar alegria als altres*».

FRANCESC ROSSELL I FARRÉ (Guimerà, l'Urgell, 1962). És tècnic teatral. Ha format part de l'equip directiu de la Fira de Teatre al Carrer de Tàrraga i dels equips executius del programa d'Animació de Carrer de l'EXPO'92 a Sevilla i de la Mostra de teatre per a nois i noies de La Xarxa. Ha estat director del Teatre Municipal de Girona. Actualment és cap de sala del Teatre Municipal L'Ateneu d'Igualada. Ha publicat els poemaris *Amb la pluja al cor* (1992) i *Estima'm a Donostia* (1997).

MARINA TOMÀS I JORBA, ESPOSA DE LLUÍS RALUY I IGLESIAS

Segons l'acta de naixement núm. 166, del tom 44, «A la ciutat d'Igualada, a les 10, del 26 de maig de 1920, davant de Manuel Bausili Domínguez, Jutge Municipal, i Ferran Vila, secretari suplent, va comparèixer la senyora Mercè Baliu, natural d'aquesta ciutat, terme municipal del seu nom, província de Barcelona, casada, major d'edat, llevadora, domiciliada aquí, al carrer de Sant Pau núm. 13, amb l'objectiu d'inscriure en el Registre Civil una nena, i a tal efecte, va declarar com a llevadora que l'esmentada nena va néixer a la casa núm. 65 del carrer de la Caritat, d'aquesta ciutat, el dia 23 de l'actual, a les deu.

Que és filla legítima d'Agustí Tomàs, blanquer, de 25 anys d'edat, natural de Barcelona i veí d'aquesta ciutat i de Maria Jorba, de 24 anys d'edat, natural d'aquesta ciutat, terme municipal del seu nom, província de Barcelona, dedicada a les ocupacions pròpies del seu sexe i domiciliada en el del seu marit.

Que és néta, per línia paterna, de Vicenç Tomàs, natural de Gràcia, terme municipal de Barcelona, província del seu nom, difunt, i de Maria Biosca, natural d'aquesta ciutat i terme municipal del seu nom, província de Barcelona i d'aquest domicili. I, per línia materna, de Josep

Jorba, natural d'aquesta ciutat, terme municipal del seu nom, província de Barcelona, difunt, i de Josepa Sendra, natural del poble de Montbui, província de Barcelona i domiciliada en aquesta ciutat.

I que a l'esmentada nena se li ha posat el nom de Marina, Josepa, Antònia. Hi eren presents com a testimonis, Basili Puig, natural de Copons, major d'edat, solter, domiciliat en aquesta ciutat, al carrer de la Concepció i Mariano del Pozo, natural del poble i terme municipal d'Abades, província de Segòvia, major d'edat i vidu, domiciliat en la present, a la plaça de la Creu».

Signen: Manuel Bausili, Mercè Baliu, Basili Puig, Mariano del Pozo i Ferran Vila, secretari suplent.

A l'Arxiu Parroquial de la Soledat, d'Igualada, bisbat de Vic, figura una partida de Baptisme, en el llibre B, 3er de Supletori de Baptismes 1910-1923 (1945), a la p. 249, amb aquesta anotació: «166 – 1920 - 38 - Marina, Josepa, Antònia, Tomàs Jorba. C/ Caritat 65, 23 de maig 1920, a les 10 hores. Pares: Agustí, natural de Barcelona - Maria, natural d'Igualada. Avis paterns: Vicenç Tomàs, natural de Gràcia, Barcelona - Maria Biosca, natural d'Igualada. Avis materns: Josep Jorba, natural d'Igualada i Josepa Sendra, natural de Montbui. Data de declaració: 6-XII-1949. Testimoni: Josep Junyent Ribas, casat, d'Igualada. Data certa, o aproximada del bateig: Uns dies després. Rector de la parròquia autoritzant: Mn. Andreu Ballús. Nota: Casada amb Lluís Raluy Iglesias, a Sant Pere Arcàngel (sic) del Besòs, Sant Andreu, Barcelona, el 19 de febrer de 1950.

Aquest llibre de Baptismes suplia els que es van cremar en el 1936 i va ser refet pel vicari Mn. Ignasi Colomer, amb dades del Registre Civil i amb declaracions d'algun testimoni.

Josep Elias i Farré
(per la traducció i transcripció)